


Ата-аналарға
балаларына кәсіптік
бағдар беру бойынша
ұсыныстар

Педагог-психолог Мамбетова Ханзода
Абдукадировна

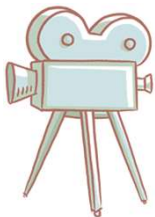


1. Баланың кәсіби жоспарлары туралы ақпаратты онымен ашық әңгімелесу барысында ғана алуға болады. Сөйлесуде шыдамдылық, табандылық және шынайы мүдделілік танытуға тырысыңыз.
2. Егер жоғары сынып оқушысы өз жоспарларын нақты тұжырымдай алмаса, бұл немен байланысты екенін түсінуге тырысу керек.
3. Балаға бос уақытында жұмыс істеу, қосымша ретінде белгілі бір сабақ таңдау пайдалы
4. Егер сіз баланың кәсіби таңдауын қолдамасаңыз, оны бірден айтпаңыз және оған қатаң түрде тыйым салмаңыз. Оның таңдауының себебі не екенін анықтауға тырысыңыз.
5. Егер жоғары сынып оқушысы армандап, нақты таңдау жасай алмаса, оған нақты жоспар жасауға көмектесу керек.
6. Балаңызға таңдалған жолда сәтсіздік бола қалған жағдайда қажет болатын "қосалқы нұсқаны" дайындауға көмектесіңіз .





*Сонымен, ата - аналардың
міндеті – жасөспірімді дайын
шешім қабылдамауға емес, оған
өзін анықтауға көмектесу.
Оны қалай жасауға болады?
Шешімге 7 қадам*



1 ҚАДАМ. Кәсіби ҚАЛАУЛАР кестесін жасаңыз. Мамандықты таңдай отырып, адам тек ақша табу тәсілін ғана емес, сонымен қатар әлеуметтік ортаны, өмір салтын таңдайды. Балаға оның болашақ жұмысы қандай талаптарға жауап беруі керек деп ойлауды ұсыныңыз. Тізім құрыңыз: барынша егжей-тегжейлі талаптарды (жалақы деңгейі, сипаты мен еңбек жағдайы, беделі, жұмыспен қамту, шынайы еңбекпен және т. б.). Бұл тармақтарды бағандарға, ал жолдарда - балаға неғұрлым тартымды болып көрінетін кәсіптердің атауларын жазыңыз. Кестені толтыра отырып, талаптар мен мамандықты салыстырыңыз: егер олар сәйкес келсе, осы торға плюс салыңыз, егер жоқ болса - минус. Қандай мамандық артықшылықтарды ең көп алғандығына талдау жасаңыз. Мүмкін, бұл мамандықтың жанында балаға өз бейімділігін іздеу керек. Кәсіби бағдардың мұндай тәсілі - ең дәл емес. Бірақ оның артықшылығы - ол оқушыға құндылықтардың жеке жүйесі мен өз болашағын қалай көретіні туралы өз бетінше ойлауды үйретеді (мүмкін, бірінші рет!).






2 ҚАДАМ. *Кәсіби әлем туралы білімді кеңейтіңіз. Таңдау үшін не таңдау керек.*


Сонымен қатар, жасөспірімнің өмірлік тәжірибесі шектеулі, оның еңбек қызметі туралы түсінігі үзбелі, кейде беймәлім. Мысалы, көптеген жоғары сынып оқушылары менеджер болғысы келетіндерін айтады, бірақ бұл жұмыс туралы анық айта алмайды. Басқа да "кәсіп», «лауазым» деген ұғымдардың мағынасын білмейді. Мысалы: «Бастық боламын!», - деп мәлімдейді, бірақ ол үшін қандай білім, қасиетке ие болу керектігін ойлана қоймайды. Кейбіреуі компьютерлік ойындар ойнауды, интернеттен ақпарат алуды ұнататынын айтады, сондықтан бағдарламашы болғысы келеді. Ал бағдарламашы-тек компьютер пайдаланушысы емес. Ата-ананың міндеті – сарапшы болу, өзі білетін ақпаратпен бөлісу: қандай мамандық қандай шектеулер қояды? Кәсіби бағдар жұмысына ата-ана достары мен таныстарын тартуға болады.



Мысалы, егер сіздің балаңыз заңгер болам деп ойласа, сіздің таныстарыңыздың арасында ондай бар болса, олардан балаңызбен сөйлесуін, тіпті оны жұмысымен таныстыруын сұраңыз. Мұндай қарым-қатынас тәжірибесі жасөспірімнің таңдаған мамандығы туралы түсініктерінің шындыққа қаншалықты сәйкес келетіні туралы ойлануға мүмкіндік береді.



3 ҚАДАМ. Толығырақ ақпарат! Белсенді (және баламен бірге!) еңбек нарығы, жаңа және болашағы бар мамандықтар туралы ақпарат жинаңыз. Бұған жыл сайын шығарылатын анықтамалықтар, кәсіби журналдар, сондай-ақ интернет-сайттар көмектесе алады. Кейде бала осындай басылымдарда сондай ақпарат бар екендігі туралы білмеуі де мүмкін (тіпті оның ата-анасы да біле бермейді!).

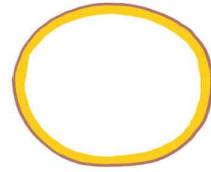
4 ҚАДАМ. Сөзден іске көшіңіз. Бірақ әңгімелесумен ғана шектелмеңіз. Көбінесе жасөспірімдер ересектердің, әсіресе ата-аналардың пікіріне күмәнмен қарайды. Тікелей тәжірибе әлдеқайда маңызды. Егер баланы қандай да бір мамандық қызықтырса, оны білетін адамдардың тәжірибесімен "бекітуді" ұсыныңыз.





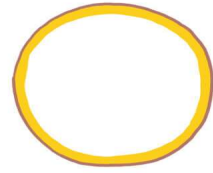
5 ҚАДАМ. Балаға кәсіптік бағдар беруде біліктілік тестілеуден өтуді ұсыныңыз. Мамандықты таңдау үшін қазіргі мамандықтар әлемінде ғана емес, ең алдымен өзін-өзі анықтау – өзінің жеке қасиеттерін, қабілеттерін, ұмтылыстарын білу қажет. Өйткені, мансапқа ұмтылу бір жағынан қызықты, ал екінші жағынан – оның қабілетіне сәйкес келуі керек. Мысалы, дизайнерге көру логикасы мен бейнелі ойлау, журналистке – жан-жақты білімді болу және ойларын байланыстыра білу, фитнес бойынша нұсқаушыға – физикалық дайындық және ұйымдастырушылық қабілеттер және т. б. болуы маңызды.

6 ҚАДАМ. Оқу орындарына экскурсия (қазіргі жағдайда виртуалды). Қазіргі кезде әр оқу орнының интернетте өз сайттары бар. Сайт беттерінен оқу орны туралы, талапкерге қойылатын талаптар туралы, оқытушылардың біліктілігі туралы, оқу-білім процесі т.т. жайлы көптеген мағлұмат алуға болады.



7 ҚАДАМ. Баламаларды талқылаңыз. Баламен болашақ мамандық туралы сөйлесеңіз, бір нұсқаға ғана сүйенбеңіз. Әдетте, жасөспірім қосалқы варианттар туралы ойламайды, сондықтан ата-аналар үшін оның алдына не істеу керек деген сұрақ қою маңызды: егер ол белгіленген жағдайларды жүзеге асыра алмаса, ол не істеу керек?

Баламаның болуы балада шиеленіс пен алаңдаушылықты төмендетуге мүмкіндік береді. "Егер сен экономист бола алмасаң, немен айналысасың?». Сондықтан басқа бір білетін тұлғаларға қатысты мысалдарды талқылауға болады: «Асқар өмір бойы футболшы болуды армандап, спорттық мансапқа дайындалып, жарақат алып, спорттан кетіп қалды. Енді ол кім боларын ойлап толғанып жүр».



Назарларыңызға
рахмет!

